

GREENPEACE

О С Н О В А

ОБЩЕСТВО-КА ВЪСТАНАВЯВАЩО СЪОБЩЕСТВО

До: Министерство на околната среда и водите
На вниманието на: Асен Личев, министър

Относно: Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

Уважаеми Г-н Министър,

На Вашето внимание представяме коментарите си относно Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда. Въвеждането на Директивата е огромна стъпка към намаляване на пластмасовото замърсяване, но за да бъде ефективна и да се постигнат реални резултати в най-кратки срокове, трябва да има от една страна строг контрол и анализ на мерките, а от друга улесняване и премахване на всички законови пречки за широко въвеждане на алтернативите на еднократната пластмаса - насипно пазаруване, ползване на собствен съд, депозитни системи.

Директивата настоява за преход от пластмаса за еднократна употреба към продукти за многократна употреба чрез редица политически мерки, включително пазарни ограничения, намаляване на потреблението, изисквания за дизайн, събиране и етикетиране и разширена отговорност на производителя (РОП/EPR) схеми, в зависимост от артикула и наличните алтернативи. В българската наредба не са изяснени част от гореизброените изисквания и мерки към производителите, което застрашава нейната ефективност. По-долу сме представили по-подробно нашите притеснения.

С цел подобряване на осведомеността на гражданите настояваме всички документи, изброени в глава 6 Информация да бъдат публично достъпни и това да е изрично упоменато в наредбата.

Забранените продукти

Липсва представяне как ще се контролира пълното прилагане на забраните на територията на България по чл. 3 на пластмасови сламки за еднократна употреба, прибори за хранене, чинии, бъркалки, контейнери за храна, контейнери за чаши и напитки от експандиран полистирол и дръжки за балони, продукти, изработени от оксоразградими пластмаси, както и какви са заложените санкции.

GREENPEACE

О С Н О В А

ОСНОВА НА ИСТОРИЧЕСКИ СЪВЕТИ

От съществено значение е да се гарантира, че забранените предмети се заменят с алтернативни такива за многократна употреба, а не с продукти за еднократна употреба от друг материал.

Количествени цели за намаляване

Липсват амбициозни количествени цели за продуктите, изброени в приложение 1, извън част Б, за да се постигне намаляване и да се насърчи повторната употреба:

• цели за намаляване на потреблението от поне 50% до 2025 г. и най-малко 80% до 2030 г. (включително пазарни ограничения в определени сектори, ако е необходимо и/или забрана например в детски градини и училища, на масови събития, в административни сгради*); Включително придружаващи цели за повторна употреба;

Бихме искали да се уточни, че Директивата се прилага за всички изброени в нея (съответно в чл. 2 на Наредбата) артикули за еднократна употреба, включително пластмасови изделия за еднократна употреба, които са на биологична основа и / или които са биоразградими или компостируеми, както и тези, изработени от различни материали (многослойни или композитни материали), като хартия с пластмасово покритие или картони с пластмасов слой.

В Европа вече редица държави са приели или планират амбициозни мерки както следва:

1. Словакия:

- Пластмасовите изделия за еднократна употреба ще бъдат забранени в постоянните обществени сгради и заведения за бързо хранене. Те ще бъдат забранени и на публични събития.
- Напитките в опаковки за еднократна употреба също не трябва да се използват от държавната администрация.

Министерството на околната среда обосновава забраната за пластмаси за еднократна употреба на публични събития с мотива, че понастоящем 90% от времето няма правилно сортиране. Организаторът на публично събитие, което предоставя биоразградими продукти също трябва да гарантира, че те се събират отделно.

2. Португалия:

- Съгласно директивата в нормативната уредба се определят две цели за намаляване на консумацията на чаши за пиене и контейнери за храна, предназначени за незабавна консумация или готови за консумация: до 31 декември 2026 г. намаляване с 80% на потреблението в сравнение с 2022 г. и до 31 декември 2030 г. - с 90% намаление.

GREENPEACE

О С Н О В А

ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕНА ОТГОВОРНОСТ

3. Словения си е поставила за цел намаление на потреблението на еднократни кутии и чаши от 20% до 2026 г.
4. Швеция си е поставила за цел намаление на потреблението на еднократни кутии и чаши от 50% до 2026 г.
5. Румъния е поставила цел за достигане на 30% повторно използване на опаковки до 2025 г. (всички първични, вторични и третични опаковки)
6. Франция е прила цел за използване на поне 5% контейнери за повторно зареждане до 2023 г. и 10% до 2027 г.
7. Австрия планира използването на бутилките за повторно зареждане до 2024 г. да достигне 60% за бира, 20% за вода и газирани напитки и 10% за сок, лимонада, напитки. Тази цели са обявени публично, но все още не е приети.

Разширена отговорност на производителя

Според глава 5, чл. 9 се въвежда РОП/EPR схеми, които да покриват пълните разходи за почистване, сметосъбиране и управление на отпадъците, както и кампании за повишаване на осведомеността. Наложително е да се добави информация по какъв начин ще се отчитат събраните такси и тяхното разпределение.

Според Чл. 10. (1) Производителите на ППЕУ по Приложение № 1, част Е, създават системи за разделно събиране на отпадъците от тези продукти. Както и в становището ни относно Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г настояваме за конкретни и задължителни цели, заложи в плана, за обхват на 100% от българските общини с достатъчно брой контейнери. Според данни на НСИ редица курортни места генерират над средното количество отпадък за глава от населението в страната. Същевременно тези курорти се намират често в малки общини, в които няма система за разделно събиране на отпадъци, а е видимо, че в туристическите обекти най-многобройният отпадък са именно ППЕУ.

Наложително е по чл. 22 да има задължение за въвеждане на разделно събиране на плажовете, заради горепосочената причина - най-многобройните отпадъци по плажовете са ППЕУ.

Риболовни съоръжения:

Според чл. 14, ал.3 производителите на риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса трябва да отговарят за "екологосъобразното обезвреждане на отпадъците от риболовни съоръжения" съдържащи пластмаса, които не могат да бъдат рециклирани и/или оползотворени" - няма как обезвреждане на отпадъци да бъде екологосъобразно. Според

GREENPEACE

О С Н О В А

ОСНОВАНА НА ИСТОРИЧЕСКИ СЪВЕТИ

целите на Кръговата икономика, към която се стремим, продукт, който не може да се рециклира или използва отново, не трябва да се произвежда. В този член се дава възможност производителите да създават изцяло замърсяващ продукт, а целта на Наредбата е точно обратната.

Бихме искали да уточним, че има продукти, които се създават така, че да могат да се рециклират, поправят или преизползват, но с течение на времето/ употребата да станат негодни за тази дейност. Например ако въжетата за аквакултури (миди) са обрасли с различни морски организми, то тяхното рециклиране е почти невъзможно, въпреки че когато са били създадени е имало идея и възможност за рециклиране. Предлагаме да се въведе ясна маркировка за собствеността на всяко съоръжение, така че ако се намери като отпадък, собственикът на риболовното съоръжение да бъде подведен под отговорност.

В чл. 15 е отбелязана цел от 40% - предлагаме да бъде въведена и по-висока цел в дългосрочен план.

Въвеждане на депозитна система (DRS)

С оглед да планираното в чл. 10 и 11 и задължението за разделно събиране на еднократни пластмасови бутилки с вместимост до 30% то считаме, че за да достигне 90% разделно събиране на бутилки възможно най-скоро е необходимо планиране на въвеждане на депозитна система в България. До 2029 г. 90% от бутилките, пуснати на пазара, трябва да се събират разделно, с междинна цел от 77% до 2025 г. Създаването на система с връщане на депозит е най-ефективният начин за постигане на тези цели, като е и за предпочитане пред целите за рециклиране.

Все повече примери има за страни, в които местните власти подкрепят връщането на депозити като ефективен начин за намаляване на разходите и отпадъците. Връщането на депозити работи успоредно със съществуващото рециклиране. Система за връщане на депозит събира контейнерите отделно, което увеличава тяхното качество и следователно стойността. Събирането на боклука разделно е скъпо за местните власти, поради което въвеждането на депозитна система пести на местните данъкоплатци много средства годишно. Намаленото количество отпадъци също би спестило пари в бюджетите на местните власти за почистване на улици. Нещо повече, консумираме до 40% от напитките далеч от дома, така че събирането разделно къщи не е достатъчно. Не всеки има достъп и до контейнери за разделно събиране, особено в по-малките градове и селски райони.

В страни с въведена депозитна система като Германия 98,5% от пластмасовите бутилки се рециклират, а в Норвегия, Швеция и Финландия количеството е над 90%. При опаковките с депозит вероятността да бъдат изхвърлени извън определените места е 10 пъти по-малка, отколкото при останалите опаковки, общото ниво на нерегламентирано

GREENPEACE

О С Н О В А

ОСНОВАНА Е В 1997 Г. В БУДОВА НА ИСТОРИЧЕСКИТЕ

замърсяване намалява наполовина, а броят неправилно изхвърлени бутилки намалява с 90%.

Цялостно изпълнение на изискванията за маркиране

Изискванията за етикетиране и повишаване на осведомеността в директивата са съществени допълнителни инструменти към мерките за намаляване и разделно събиране, при условие че са ясни, ефективни и се фокусират върху наличните алтернативи.

Предлагаме към изброеното в чл. 8 да бъде включено и етикетиране за наличие на вещества, пораждащи сериозно безпокойство (SVHC) и микропластмаса.

Освен информация за вредното въздействие на продукта върху околната сред препоръчваме да има и информиране на потребителя за необходимостта от трайното намаляване на използването на пластмасови продукти.

Цена на еднократната опаковка и отразяване върху касовия бон

Търговците ще бъдат задължени да отразяват всяка една еднократна опаковка, изработена изцяло или частично от пластмаса, като индивидуален артикул в касовия бон. В съчетание с цената на опаковката се очаква огромно влияние върху потребителя и потенциалния му избор.

В настоящата наредба в Преходни и Заключителни разпоредби в § 4. Член 5, ал. 1 цените, които се препоръчват започват от 0,05 лв., което е изключително ниска цена, която няма да повлияе избора на потребителя и заложените цели за намаляване на използването на пластмасови продукти за еднократна употреба. От редица изследвания е ясно, че потребителите са ценово чувствителни. Пример за неуспешна кампания с ниска такса е тази с найлоновите торбички.

Забранителни (ограничителни) мерки за използване на пластмасови кутии и чаши на определени места - вкл. администрация, училища, детски градини, или случаи - по време на масови мероприятия *

**"Определени места" да се касае за всички места, които разполагат с кухненско оборудване за хигиенизация на посуда.

Предлагаме да има допълнителни мерки, които вече са приети от други страни в ЕС - Забранителни (ограничителни) мерки за използване на пластмасови кутии и чаши на определени места - вкл. администрация, училища, детски градини, или случаи - по време на масови мероприятия.

GREENPEACE

О С Н О В А

ОСНОВАНА НА ИСТОРИЧЕСКИ СЪВЕТИ

В случаите, когато определените места нямат разполагаемост с такова оборудване, да се осигури външна услуга от доставчик с необходимото оборудване.

- 1 - Във всички административни офиси служителите да се насърчават да употребяват собствени чаши и бутилки за многократна употреба;
- 2 - Държавната и общинската администрация да няма право да отпуска обществени средства за закупуване на съдове за еднократна употреба като чаши, кутии за храна и др. (по примера на Германските общини - това е една от мерките за превенция);
- 3 - В общинските наредби за организиране на масови мероприятия да има изискване за организаторите да не използват ППЕУ;
- 4 - Училищата и детските градини също да нямат право да закупуват пластмасови контейнери за еднократна употреба (храни и напитки), както и да нямат право да изискват такива от родителите;

Ограничителните мерки могат да бъдат въведени само след следните промени:

1. Дефиниране на понятието "депозит" в закона, което представлява ползване на определен многократен съд срещу парична гаранция за неговото връщане.
2. Законови промени, които дават възможност на търговците да издават съдове срещу депозит като извънкасова операция, която не генерира касов бон и не създава необходимостта от сторниране на касов бон.

Използване на собствени съдове от крайните потребители (т.нар. "bring-your-own")

Насърчаване и даване на добри практики и ясни насоки за безконтактно пълнене на собствен съд с храни и напитки на всички търговци, които продават храни и напитки - топли щандове, заведения за бързо хранене, бар-машини по време на фестивали и т.н. Настояваме за промяна на Наредба № 5 от 25 май 2006 г. за хигиената на храните, според "Чл. 67. (1) Дейностите, свързани с обвиване и пакетиране на храните, се извършват по начин, който не води до замърсяване на храните. Където е необходимо и особено при използване на метални кутии или стъклени опаковки, се изисква гарантиране целостта на конструкцията и чистота на опаковките". Поради така написаната наредба много търговски обекти отказват да сипват храна в съдовете на клиентите и вместо това сипват храни в пластмасови кутии за еднократна употреба. Отговорността на чистотата на съда трябва да бъде на клиента, а за да се постигне пълна сигурност трябва да се насърчава безконтактното пълнене на собствен съд, както и ползването на съдове за многократна употреба.

Менструални продукти

Предлагаме въвеждане на мерки за повишаване на осведомеността за влиянието на пластмасата върху женското здраве, фокусирани върху намаляването на потреблението и налични алтернативи за многократна употреба.

GREENPEACE

О С Н О В А

Да се насърчават чрез икономически стимули търговските обекти да предлагат всички видове менструални продукти за многократна употреба.

Информационни кампании

Информационните кампании е наложително да бъдат насочени към цялото население и да се разпространяват по канали, достъпни до всеки един гражданин, което включва национални телевизии и радио; кампании на живо; обучителни събития за общинските администрации. Ако се извършват от браншови организации, трябва да се изисква прозрачен и публично достъп отчет за извършената дейност.

Националното представително проучване за определяне на количествата, състава и дела на отпадъците от продуктите по Приложение № 1, част Д, възложено от министъра на околната среда и водите, трябва да се провежда на по-кратки интервали от 5 г. - в оптималния случай ежегодно. Препоръчваме да се прецизира целевата група и обхвата на проучването с включване на проследяване на таксите сегментирано.

Надяваме се коментарите ни да бъдат взети предвид и България да представи амбициозни и строги мерки срещу замърсяването с пластмаса в унисон с целите на Европейския съюз, както и да се осигури задълбочено събиране и анализиране на данни, съпътстващи прилагането, оценка и / или коригиране на мерки, за да се подобри ефективността им.

С уважение,

Екологично сдружение "За Земята"

Zero Waste Sofia

LessPlastic Bulgaria

Грийнпийс България

Gorichka.bg

Основа

Green Revolucia

Храна, не война

Thrift Sheep

Лице за контакт: Елеонора Йосифова - eleonora@zazemiata.org